

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Nader onderzoek Wet natuurbescherming

Zegveld, de Meije

Provincie Utrecht

Datum: 5 september 2022

Projectnummer: 210392

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
1.3	Kwaliteitsborging	6
1.4	Definitie product	7
2	Wettelijk kader	8
2.1	Verboden en zorgplicht	8
2.2	Opzetvereiste	9
2.3	Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing	9
3	Ecologie van soorten	11
3.1	Steenuil	11
3.2	Heikikker	11
3.3	Rugstreeppad	12
4	Onderzoekmethodiek	13
4.1	Steenuil	13
4.2	Heikikker	14
4.3	Rugstreeppad	15
5	Resultaten	16
5.1	Steenuil	16
5.2	Heikikker	16
5.3	Rugstreeppad	17
6	Conclusie en advies	19
6.1	Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?	19
6.2	Broedperiode en zorgplicht	19
6.3	Vervolgstappen	20

Geraadpleegde literatuur

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Langs de Meije te Zegveld bevinden zich agrarische percelen. De initiatiefnemer is voornemens om op deze gronden natuur te realiseren. Het vigerende bestemmingsplan van de percelen is nu agrarisch. Het bestemmingsplan dient dan ook opnieuw te worden vastgesteld.

Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In dit kader heeft SAB reeds een quick scan natuur (SAB, 2022) uitgevoerd. Uit deze quick scan blijkt dat op voorhand de aanwezigheid van essentiële elementen voor de steenuil, heikikker, rugstreeppad, noordse woelmuis, waterspitsmuis, gestreepte waterroofkever en platte schijfhoren niet kan worden uitgesloten. De initiatiefnemer heeft ons gevraagd de onderzoeken uit te voeren waarbij we niet in de watergangen hoefden te zijn. Derhalve hebben wij onderzoek uitgevoerd naar de steenuil en naar kooractiviteit van de heikikker en rugstreeppad. Wij hebben dus geen onderzoek uitgevoerd naar de noordse woelmuis, waterspitsmuis, gestreepte waterroofkever en platte schijfhoorn. Tevens hebben we geen onderzoek uitgevoerd naar heikikker en rugstreeppad middels schepnetten, of andere vangmethoden. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde onderzochte soorten en om vast te stellen wat de functies van het plangebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.2 Plangebied

1.2.1 *Huidige situatie*

Het plangebied bevindt zich in het buitengebied van Zegveld (gemeente Zegveld, provincie Utrecht). In de omgeving van Zegveld liggen voornamelijk agrarische gronden. In de nabijheid bevindt zich ook het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck.

De directe omgeving van het plangebied kenmerkt zich voornamelijk door de aanwezigheid van agrarische gronden en het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. In de directe omgeving van het plangebied zijn ook vrijstaande woningen aanwezig. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Het noordwestelijke gedeelte van het plangebied;

Sloot in het noordwestelijke gedeelte;

Het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied;

Sloot in het zuidoostelijke gedeelte, je ziet hier het gemaaide riet.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie zal er natuur in het plangebied gerealiseerd zijn. Deze natuur wordt in lijn met de doelstellingen vanuit Natura 2000 en NNN gerealiseerd. De beoogde natuurtypen in het plangebied zijn met name kruiden- en faunairijk grasland en dynamisch moeras en eventueel nat schraalland. Voor het realiseren van deze natuurtypen vinden er diverse maatregelen plaats op de percelen. De exacte plek en omvang van de maatregelen is echter nog niet bekend. Vanuit de beleidsdoelen voor NNN is echter al wel in algemene zin iets te zeggen over welke maatregelen wel of niet tot de mogelijkheden behoren. Deze zijn hieronder opgesomd.

- Afgraven t.b.v. vernatting van deze percelen behoort tot de mogelijkheden, maar is slechts in beperkte mate mogelijk en wenselijk. De percelen waar de maatregelen betrekking op hebben zijn namelijk al laaggelegen, waardoor de beoogde beperking van de wegzijging niet behaald zal worden.
- Afgraven t.b.v. verschraling (oftewel: afvoer van voedselrijke en/of geoxideerde bovenlaag) behoort ook tot de mogelijkheden, maar hiervoor geldt hetzelfde als voor afgraven t.b.v. vernatting. De beoogde natuurtypen binnen deze percelen zijn met name kruiden- en faunairijk grasland en dynamisch moeras. Deze natuurtype ondervinden geen (grote) hinder van een voedselrijke bodem en hoeft dus geen aanleiding te zijn om af te graven.

- Het dempen of aanpassen van bestaande sloten, maar ook het graven van nieuwe/alternatieve watergangen is een maatregel die waarschijnlijk uitgevoerd zal worden. Het beoogde doel is verbeteren van de waterhuishouding en instellen van een natuurwaterpeil, maar ook het inbrengen van nutriënten-arm water uit de Nieuwkoopse Plassen. Door het dempen of aanpassen van sloten kan de waterhuishouding effectiever worden gericht op de beoogde natuurontwikkeling. De maatregelen wordt beperkt toegepast om het landschapelijke ontginningspatroon, zoveel mogelijk intact te houden of juist te herstellen.
- Beperkte ophoging van percelen of aanbrengen van onderhoudspaden behoort tot de mogelijkheid. Dit heeft als functie om te dienen als scheiding tussen de verschillende waterpeilvakken, lokaal tegengaan van ongewenste vernatting of het verbeteren van toegankelijkheid voor gespecialiseerd onderhoudsmaterieel.
- Het landschap blijft een open veenlandschap. Er worden geen bomen, struik of hagen aangeplant.

Bij deze quick scan wordt er rekening gehouden met het meest ingrijpende scenario, waarbij ervan uit wordt gegaan dat sloten gedempt of aangepast zullen worden, dat delen van het plangebied afgegraven worden en dat delen van het plangebied opgehoogd zullen worden.

1.3 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals het vleermuisprotocol (2021), de kennisdocumenten van BIJ12 (2017) en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2017).
- Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van soortspecifieke ecologie en die voldoet aan één of meerdere van onderstaande punten (www.rvo.nl):
 - 1 Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
 - 2 Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
 - 3 Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
 - 4 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties:

Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;

- 5 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van de Nederlandse natuur.
- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

1.4 Definitie product

Het product wat in deze rapportage geleverd wordt is een “nader onderzoek beschermde soorten” conform de begrippenlijst van het Netwerk Groene Bureaus (NGB 2020) en omvat daarmee alle eisen die het NGB aan dit product stelt.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

2.1 Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1 tot en met 3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5 tot en met 3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2.1.1 *Vogelrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.1: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.2 *Habitatrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.5: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onwortelen of te vernielen.

2.1.3 Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet nog een aantal andere dier- en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant, zoals is weergegeven in artikel 3.10: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, ontwortelen of te vernielen.

2.2 Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

2.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden (artikel 3.10, lid 2). De provincie Utrecht heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, bunzing, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, wezel, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de in paragraaf 2.1.1 beschreven verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode (artikel 3.31). Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (artikel 3.31, lid 1 onder d). Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden (artikel 3.8 lid 1 en artikel 3.10 lid 2). Ook hierbij geldt voor vogelrichtlijnsoorten en

habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen (artikel 3.8 lid 5). Voor de andere beschermde soorten zijn, naast deze wettelijke belangen, ook nog aanvullende belangen geldig (artikel 3.10 lid 2).

3 Ecologie van soorten

3.1 Steenuil

De steenuil is de kleinste uilensoort die in Nederland broedt. Ze zijn met name gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. Koppeltjes steenuilen zijn territoriaal en verblijven het hele jaar binnen hun territorium. Het activiteitsgebied rond de nestplaats is enkele honderden meters groot, waarbij de grootte van het territorium varieert van circa 5 tot 30 hectare. De grootte van het territorium hangt af van het voedselaanbod en ook van de leeftijd van het mannetje. Voor een ervaren mannetje voldoet een kleiner territorium dan voor een onervaren mannetje (Bij12, 2017). Een koppel steenuilen blijft in principe voor het leven bij elkaar. Alleen bij uitzondering gaat één van de partners naar een nabijgelegen territorium.

Het voedsel van de steenuil is zeer gevarieerd. De steenuil jaagt het liefst op muizen, aangezien dit voor een steenuil een relatief grote prooi is en daarmee veel voedsel oplevert. Indien muizen minder voorhanden zijn, wordt ook gejaagd op kleine vogels, kevers, andere insecten, kikkers, salamanders en regenwormen. Per jaar kan het voedselaanbod sterk verschillen in een territorium. Daarom is een gevarieerd leefgebied met daarin een divers prooiaanbod van groot belang. Een gevarieerd leefgebied bestaat uit een open tot halfopen landschap met afwisselend korte en verruigde vegetatie, erven met bebouwing, beplanting, moestuinen en kleine weilanden. In groot-schalige landbouwgebieden is de steenuil afhankelijk van gevarieerde erven bij boerderijen of vrijstaande huizen. Belangrijk is verder dat het territorium grotendeels vrij is van verstoring of versnippering door grote wegen (BIJ12, 2017c; vogelbescherming.nl).

De nesten van steenuilen bevinden zich vooral op de erven van boerderijen en woningen in agrarisch gebied en aan dorpsranden. De nesten zitten daar op rustige plekjes in bebouwing, in een steenuilenkast of in holtes in knotbomen of oude hoogstamfruitbomen. De steenuil is trouw aan de nestplek, maar kan binnen het territorium ook wel van nestplaats wisselen.

De voortplantingsperiode begint met de baltsperiode. In zachte winters begint dit in januari, anders in februari. In de baltsperiode die ongeveer tot en met april duurt, zijn de steenuilen zeer actief met het bewaken van hun territorium, door middel van het produceren van een territoriumroep. De eieren worden gebruikelijk gelegd tussen april en half mei. De eieren worden daarna ongeveer 26 dagen bebroed, waarna de jongen nog wekenlang worden verzorgd en gevoerd. Vanaf augustus verlaten de jonge steenuilen het ouderlijk territorium. Gedurende de voortplantingstijd wordt de nestplaats door steenuilen zeer intensief gebruikt. Maar ook buiten deze periode wordt de nestplaats gebruikt, zij het minder vaak (BIJ12, 2017; sovon.nl).

3.2 Heikikker

De heikikker komt voor in hoogveen, vochtige heide, voedselarme tot matig voedselrijke vennen, in laagveengebieden, beekjes en andere waterpartijen, blauwgraslanden, broek- en ooibossen, beek- en rivierdalen, uiterwaarden en de vochtige duinen van Texel en Schouwen. In de veenweidegebieden en in het rivierengebied komt de

soort ook in extensief beheerd agrarisch grasland voor (BIJ12 2017a). Dieren trekken afhankelijk van de temperatuur meestal eind februari of begin maart naar het voortplantingsbiotoop.(Creemers & van Delft 2009). Het voortplantingsbiotoop bestaat uit ondiepe stilstaande wateren met oevervegetatie (Creemers & van Delft 2009, Govers et al., 2015). De meeste eieren worden in maart en soms in april gelegd. Na de ei-leg verlaten de dieren het water. De juvenielen verlaten het water in juni. De dieren overwinteren op het land van eind oktober tot begin maart ingegraven op vorstvrije plekken (BIJ12 2017, Creemers & van Delft, 2009).

3.3 Rugstreeppad

De rugstreeppad is een bewoner van zandige terreinen met een hoge dynamiek zoals duinen, uiterwaarden, opgespoten terreinen, heidevelden en akkers. Ook komt de soort op minder natuurlijke terreinen voor, zoals braakliggende terreinen of bouwlocaties. Deze soort is een echte pionier die zich ingraaft in kaal braakliggend terrein en haar eitjes legt in ondiepe kale poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt leefgebied zijn. De dieren verlaten half maart de winterverblijfplaats. Voortplanting begint half april en kan doorgaan tot in augustus. Mannetjes verblijven de gehele voortplantingsperiode in het water. Vrouwtjes daarentegen verlaten na de eierafzet het water weer. De rugstreeppad overwintert op het land, de dieren hebben eind oktober allemaal het water weer verlaten (Creemers & van Delft, 2009).

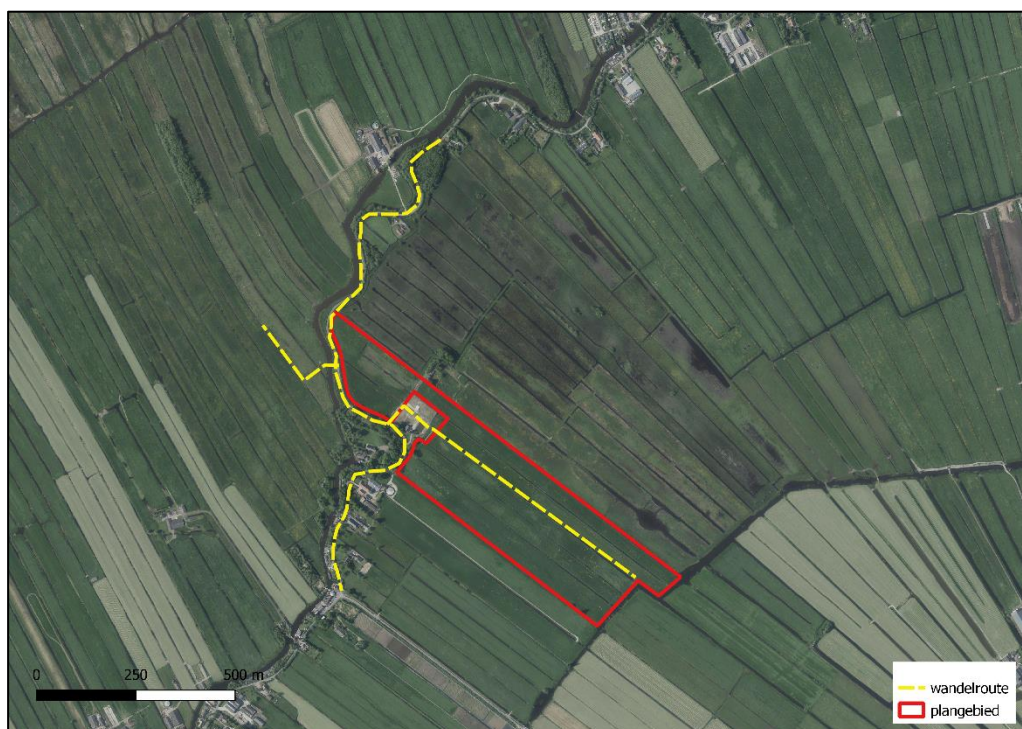
4 Onderzoekmethodiek

4.1 Steenuil

4.1.1 Territoriumonderzoek

Het doel van territoriumonderzoek is om te bepalen waar in en in de omgeving van het plangebied territoria van steenuilen aanwezig zijn. Het onderzoeksgebied bestaat hierbij uit het plangebied, maar ook de omgeving eromheen. Op deze manier wordt ook duidelijk waar de territoria van de steenuilen in de omgeving van het plangebied liggen. Zo wordt duidelijk hoe de situatie van het plangebied zich tot de omgeving verhoudt. Ook wordt zo duidelijk of, wanneer er steenuilen aanwezig zijn in het plangebied, er eventueel uitwijkmogelijkheden zijn voor deze uilen in de omgeving.

Om het onderzoeksgebied goed te kunnen onderzoeken zijn de meeste openbare wegen hierbinnen gebruikt om het territoriumonderzoek uit te voeren. Daarnaast is over de percelen gelopen waar toegang toe was tijdens het veldonderzoek. Zie navolgende afbeelding voor de ligging van het onderzoeksgebied en de looproutes op de openbare weg binnen en buiten het plangebied.

Luchtfoto van het plangebied en de looproute tijdens het steenuilonderzoek.

Het territoriumonderzoek is uitgevoerd conform het Soortinventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2017), in de periode februari tot en met april. Het bestond uit drie veldbezoeken, waarbij minimaal een maand tussenperiode zit tussen het eerste en het laatste veldbezoek. Elk veldbezoek werd uitgevoerd door twee ecologen. Tijdens de veldbezoeken zijn vanaf minimaal een half uur na zonsondergang gedurende circa twee uur territoriumroepen en sociale roepen van steenuilen genoteerd. Om dergelijke roepjes van de steenuil uit te lokken werden tijdens deze

avondbezoeken ook de territoriumroep van het mannetje op verschillende locaties afgespeeld. Elk roepend mannetje vertegenwoordigt een territorium. In navolgende tabel is weergegeven wanneer de veldbezoeken zijn uitgevoerd en onder welke weersomstandigheden. In dit geval zijn alle veldbezoeken bij goede weersomstandigheden uitgevoerd. Weergegevens zijn geraadpleegd via de websites van het KNMI, Weer.nl en Buienradar.nl.

Tabel met onderzoeksgegevens. De zonsondergang is van belang, omdat volgens het protocol het veldbezoek pas een half uur na zonsondergang mag starten. Ook moet het goed weer zijn, zonder neerslag en geen harde wind (maximaal windkracht 3 Bft). Daarom is ook de windkracht en neerslag opgenomen.

Datum	Zon onder	Tijd (start)	Tijd (eind)	Temperatuur (°C)	Wind (Bft)	Neer- slag	Onderzoeks- omstandighe- den
02-03-2021	18:14	19:15	21:15	8	0	Geen	Goed
23-03-2021	18:40	19:30	21:30	7	1	Geen	Goed
12-04-2021	20:16	21:00	23:00	16	1	Geen	Goed

4.1.2 Sporenonderzoek

Op 10 maart 2022 is door een veldwerker sporenonderzoek naar de steenuil verricht. Dit sporenonderzoek heeft in en rond het plangebied plaatsgevonden en werd overdag uitgevoerd bij helder weer. Het doel van dit onderzoek is om een inschatting te maken van het gebruik van de steenuil van het plangebied. Er werd voornamelijk gelet op de aanwezigheid van steenuilen zelf, een nest, braakballen en poepsporen (krijtstrepen).

4.1.3 Informatie van lokale vogelwerkgroep en omwonende

In de omgeving van Zegveld is een vogelwerkgroep actief, namelijk de Vogelwerkgroep van IVN Nieuwkoop. Deze werkgroep houdt de nestlocaties van de steenuilen in deze regio bij. Dergelijke langjarige gegevens kunnen een waardevolle aanvulling op het territorium- en sporenonderzoek zijn. Voor dit onderzoek is dan ook contact gezocht met deze vogelwerkgroep.

4.2 Heikikker

Het nader onderzoek naar het leefgebied van de heikikker is uitgevoerd conform het kennisdocument van de heikikker (BIJ12, 2017a). Er hebben twee veldbezoeken plaatsgevonden om te luisteren naar kooractiviteit van de heikikker. Het eerste veldbezoek vond plaats op 2 maart 2022 op een vrijwel windstille avond met ongeveer 10 graden en vochtig weer. Het tweede veldbezoek vond plaats op 23 maart 2022 met circa 9 graden Celsius en windkracht 1.

Tijdens de veldbezoeken is van een uur voor zonsondergang tot een uur na zonsondergang geluisterd naar kooractiviteit van de heikikker in het plangebied. Voor het onderzoek zijn dezelfde routes gelopen als voor het steenuilonderzoek.

4.3 Rugstreeppad

Het nader onderzoek naar het leefgebied van de rugstreeppad is uitgevoerd conform het kennisdocument van de rugstreeppad (BIJ12, 2017b). Er hebben drie veldbezoeken plaatsgevonden om te luisteren naar kooractiviteit van de rugstreeppad. Het eerste veldbezoek vond plaats op 19 mei 2022. Het was half bewolkt en 19 tot 15 graden Celsius en windkracht 1. Het tweede veldbezoek vond plaats op 3 juni met circa 17 graden Celsius, half bewolkt weer en windkracht 2. Het derde veldbezoek vond plaats op 24 juli 2022 met 23 graden Celsius, halve bewolking en windkracht 2. Alle veldbezoeken hebben na zonsondergang plaatsgevonden. Voor het onderzoek zijn dezelfde routes gelopen als voor het steenuilonderzoek.

5 Resultaten

5.1 Steenuil

Tijdens geen van de territoriumonderzoeken is er enige activiteit van de steenuil waargenomen. De lokgeluiden zijn zeer regelmatig afgespeeld maar nergens in het plangebied of de omgeving ervan werd op de geluiden gereageerd.

Tijdens het sporenonderzoek zijn geen sporen van de steenuil gevonden in het plangebied of de omgeving ervan.

Er is ook nog navraag gedaan bij de lokale vogelwerkgroep. De werkgroep heeft in de directe omgeving van het plangebied geen nestkasten hangen en er zijn geen territoria van de steenuil in de directe omgeving van het plangebied bekend.

Het is redelijkerwijs uit te sluiten dat er essentiële elementen voor de steenuil in het plangebied aanwezig zijn.

5.2 Heikikker

Tijdens de veldbezoeken die specifiek gericht waren op de heikikker, is geen kooractiviteit gehoord, ondanks dat het geschikte weersomstandigheden waren en binnen de data zoals voorgeschreven in het kennisdocument. Tijdens de derde onderzoeksronde voor de steenuil (12 april) werd echter rond 21:50 uur plotseling grootschalig kooractiviteit van de heikikker in het plangebied waargenomen. De kern van de activiteit lag vrij noordwestelijk in het plangebied. Er was echter ook nog enige kooractiviteit van de heikikker in dezelfde watergang, verder in het zuidoosten van het plangebied. Door het grote aantal dieren wat tegelijk zong was het moeilijk een exact aantal te bepalen van de populatie, maar naar schatting werd er deze avond door ongeveer 100 individuen kooractiviteit vertoont. Onderstaande afbeelding geeft een impressie van de waarnemingen.

Met deze waarnemingen is met zekerheid vast te stellen dat het plangebied een belangrijk voortplantingshabitat voor de heikikker is.

Impressie van de waarnemingen van de heikikker in het plangebied.

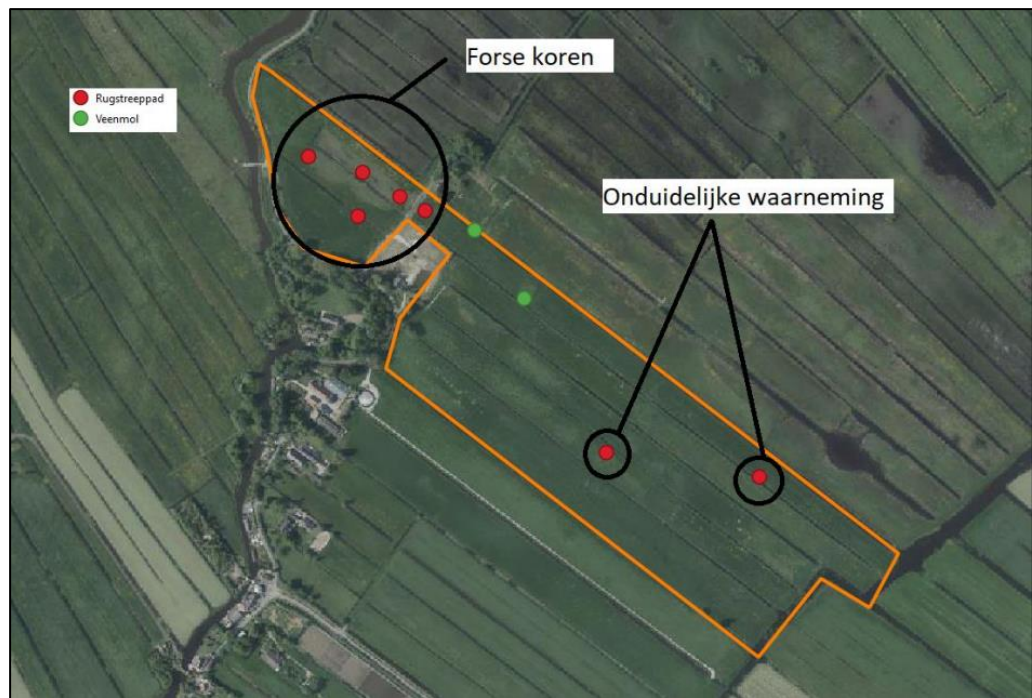
5.3 Rugstreeppad

Tijdens het eerste veldbezoek was eerst geen activiteit van de rugstreeppad waar te nemen. Er werden alleen enkele veenmollen gehoord (vergelijkbaar geluid). Vanaf 21:40 uur kwam echter de kooractiviteit van de rugstreeppad op gang. In het meest noordwestelijk deel van het plangebied werd door een groot aantal individuen gezongen. In het centrale en zuidoostelijke deel van het plangebied werden enkele geluiden gehoord die mogelijk van de rugstreeppad waren, maar dit was niet zeker.

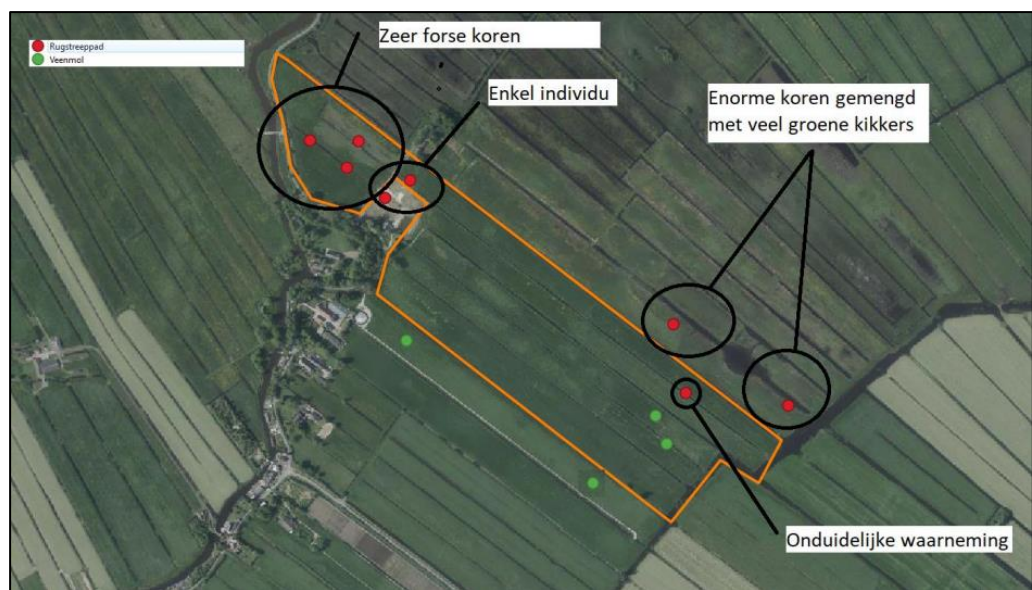
Tijdens het tweede veldbezoek werd wederom in het noordwesten van het plangebied fanatiek gezongen door de rugstreeppad. In het zuidoosten was weer een mogelijke waarneming van een enkele rugstreeppad. Dit keer werd er echter ten noordwesten van het plangebied zeer veel kooractiviteit waargenomen van een combinatie van rugstreeppadden en groene kikkers.

Tijdens het laatste veldbezoek is geen kooractiviteit van amfibieën meer waargenomen. Onderstaande afbeeldingen geven een impressie van de veldbezoeken.

Met de waarnemingen is vast te stellen dat het plangebied deel uitmaakt van het voortplantingshabitat van de rugstreeppad.

Impressie van het eerste veldbezoek voor de rugstreepad.

Impressie van het tweede veldbezoek voor de rugstreepad.

6 Conclusie en advies

6.1 Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?

In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen van steenuil, heikikker en rugstreeppad (van de laatste twee is enkel kooractiviteit onderzocht). Van de steenuil zijn geen essentiële elementen aangetroffen. Het is dan ook uitgesloten dat een nestlocatie van de steenuil verstoord wordt door de voorgenoemen plannen.

Van de heikikker en de rugstreeppad is voortplantingshabitat voor een groot aantal individuen in het plangebied aanwezig. Zonder mitigerende maatregelen kunnen werkzaamheden aan de watergangen een negatief effect hebben op de functionaliteit van het voortplantingshabitat van de deze soorten. Aangezien in de nieuwe situatie natuur ontwikkeld zal worden met voornamelijk grasachtig en moerasachtig gebied, is het goed mogelijk dat het plangebied in de nieuwe situatie nog steeds geschikt is als voortplantingshabitat. Door de werkzaamheden zodanig in te plannen dat het plangebied te allen tijde geschikt blijft als voortplantingshabitat, en dit vast te leggen in een ecologisch werkprotocol, kan overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen worden. In dat geval is een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk. Als er wel ingrijpende werkzaamheden in de watergangen moeten plaatsvinden, of werkzaamheden in de voortplantingsperiode direct rondom de watergangen, zijn tijdelijke nadelige effecten niet uit te sluiten. In dat geval zal een activiteitenplan opgesteld moeten worden met een concreet mitigatieplan om verstoring te minimaliseren en is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de broedperiode van algemene broedvogels en met de zorgplicht.

6.2 Broedperiode en zorgplicht

De zorgplicht van de Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Als dit leidt tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoort, is een dergelijk nest strikt beschermd volgens de Wet natuurbescherming. De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is hiervoor geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Wet natuurbescherming. Wij adviseren daarom om de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten.

6.3 Vervolgstappen

- Indien mogelijk: stel een ecologisch werkprotocol op om verstoring van het voortplantingshabitat van de heikikker en de rugstreeppad te voorkomen;
- Indien tijdelijke verstoring niet te voorkomen is: stel een activiteitenplan op en vraag een ontheffing Wet natuurbescherming aan;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de zorgplicht.

Geraadpleegde literatuur

BIJ12, 2017a. Kennisdocument Heikikker *Rana arvalis*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017b. Kennisdocument Rugstreeppad *Bufo calamita*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017c. Kennisdocument Steenuil. *Athena noctua*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Netwerk Groene Bureaus, Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020, 16 januari 2020.

SAB, 2021. Quick scan natuur. Zegveld, Meije. SAB, Arnhem.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5: 1-584. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

Websites:

www.bij12.nl

www.ndff.nl

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

www.wetten.nl